

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання Вченої ради
комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
від 25 лютого 2021 року № 8

Введено в дію 25 лютого 2021 року
Наказ ректора
Хортицької національної академії
від 25 лютого 2021 року № 47/од

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

для здобуття першого (бакалаврського) освітнього ступеня
зі спеціальності 231 Соціальна робота
для вступників на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Запоріжжя
2021

Укладачі:

Нечипоренко В. В., доктор педагогічних наук, професор

Павленко А. І., доктор педагогічних наук, професор

Позднякова О. Л., кандидат педагогічних наук, доцент

Козарик О. С., кандидат педагогічних наук, доцент

Турубарова А. В., кандидат психологічних наук, доцент

Кетлер-Митницька Т.С., кандидат психологічних наук

Рецензент:

Сущенко А. В., завідувач кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету, м. Запоріжжя, доктор педагогічних наук, професор.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Розділ I. Програма фахового випробування із загальної педагогіки спеціальності 231 Соціальна робота.....	6
Розділ II. Орієнтовний перелік теоретичних та практичних завдань до вступного фахового випробування	11
Розділ III. Критерії оцінювання знань вступників.....	18
Розділ IV. Список рекомендованої літератури.....	20

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комплексне або додаткове вступне фахове випробування із загальної педагогіки проводиться при вступі для здобуття ступеня бакалавра на базі здобутого ступеня вищої освіти молодшого спеціаліста з метою встановлення наявного рівня знань і умінь вступників у сфері педагогічної теорії та практики.

Фахове випробування здійснюється протягом 3 астрономічних годин та проводиться у формі письмового екзамену.

В ході додаткового випробування вступники мають відповісти на два теоретичних запитання та виконати одне практичне завдання, що полягає у розв'язанні запропонованої педагогічної ситуації.

Завдання фахового випробування мають проблемний характер. Зміст завдань в повній мірі відповідає програмним вимогам, які висуваються до підготовки фахівців за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

Питання складені з урахуванням вимог до професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Курс загальної педагогіки складається з чотирьох модулів:

– модуль 1 «Загальні основи педагогіки», у якому розглядаються предмет педагогіки, категорії та методи педагогічних досліджень, система педагогічних наук, основні проблеми розвитку особистості та їх значення для виховання;

– модуль 2 «Дидактика» (теорія освіти та навчання) розглядає предмет, категорії, завдання дидактики, зміст, принципи, методи, форми та технології організації навчання;

– модуль 3 «Теорія виховання» знайомить студентів з сутністю процесу виховання, його закономірностями, змістом, проблемами взаємодії особистості та колективу, основами самовиховання;

– модуль 4 «Теорія управління школою. Діяльність вчителя» розглядає систему управління школою і діяльність органів освіти, аналізує вчителя як суб'єкта педагогічної діяльності та педагогічного спілкування.

При розгляді теоретичних питань вступнику необхідно продемонструвати: повноту та структурованість знання навчального матеріалу із загальної педагогіки; ґрунтовний аналітичний виклад навчального матеріалу, уміння наводити аргументи та приклади при доведенні наведених теоретичних положень; чіткість, лаконічність, логічність та послідовність відповідей на поставлені питання.

Вступник має виявити системі знання з таких питань, як: місце та значення педагогіки в системі психолого-педагогічних наук; методи педагогічних досліджень; предмет та об'єкт дидактики; актуальні проблеми дидактики на сучасному етапі; закономірності та принципи навчання; вимоги до змісту загальної середньої освіти; методи навчання, їх класифікації та характеристики, критерії вибору методів навчання; форми організації навчання, їх переваги та недоліки; закономірності і принципи виховання та їх характеристику; методи виховання та самовиховання особистості; основні напрямки виховної роботи в школі; основні принципи побудови системи освіти в Україні; структуру управління освітою в

Україні і в сучасних загальноосвітніх закладах; основні форми методичної роботи в школі; основні професійно-важливі якості сучасного вчителя.

При виконанні практичних завдань вступник повинен продемонструвати здатність до застосовування теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру, а саме до:

- використання законів та закономірностей навчання і виховання дітей; організації власної діяльності у різних навчально-виховних закладах;
- розуміння мети та завдання навчання; організації педагогічного спілкування; володіння методикою та технікою організації уроків;
- використання технологій та активних методів навчання;
- побудови уроків з урахуванням їх різних типів; організації самостійної навчальної роботи учнів;
- використання методів мотивації та стимулювання навчання учнів;
- оцінювання знання учнів за умов різної організації навчання;
- визначення мети виховної роботи у сучасній школі;
- застосовування методів педагогічного впливу на формування та становлення особистості учнів;
- планування роботи в школі;
- використання сучасних технологій організації і проведення методичної роботи в школі.

РОЗДІЛ I. ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ ІЗ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 231 СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Модуль 1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Предмет і завдання педагогіки як науки

Поняття та предмет педагогіки. Педагогіка як наука про навчання, виховання й розвиток підростаючих поколінь. Об'єкт та предмет педагогіки. Завдання педагогіки.

Система педагогічних категорій. Найважливіші педагогічні категорії – «виховання», «освіта» і «навчання». Трактують поняття «виховання» у широкому та вузькому педагогічному розумінні. Освіта як один із елементів виховання. Навчання як головний спосіб здобуття освіти, найважливіший засіб опанування здобутків людської культури. Зв'язок між поняттями «виховання», «освіта» і «навчання» та їх суттєва специфіка.

Система педагогічних наук. Сучасні педагогічні галузі педагогічної науки. Загальна педагогіка та її розділи (основи педагогіки, теорія навчання та освіти, теорія виховання, теорія управління навчально-виховним процесом). Вікова педагогіка (дошкільна педагогіка, педагогіка загальноосвітньої школи). Професійна педагогіка (педагогіка професійно-технічної освіти, педагогіка вищої школи. Корекційна педагогіка (сурдопедагогіка, логопедія, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка), історія педагогіки, шкільна гігієна, порівняльна педагогіка, галузеві педагогіки, народна педагогіка, педагогіка народознавства, педагогічна деонтологія, соціальна педагогіка та ін.

Міжпредметні зв'язки педагогіки. Зв'язок педагогіки з філософією, соціологією, психологією, анатомією і фізіологією людини, економічними науками, етнологією, педіатрією, кібернетикою тощо.

Методи педагогічних досліджень. Традиційно-педагогічні методи: спостереження, бесіда, експеримент, тестування, опитування. Переваги та недоліки використання методів в педагогічному дослідженні. Взаємозв'язок педагогічних методів дослідження.

Тема 2. Проблеми розвитку особистості і їх значення для виховання

Особистість, її розвиток і формування. Розкриття поняття «індивід», характеристика індивіда як біологічної істоти. Характеристика процесу формування особистості дитини як майбутнього члена суспільства. Характеристика поняття «особистість» як суспільної сутності людини, що пов'язана із засвоєнням різноманітного виробничого і духовного досвіду суспільства. Найхарактерніші компоненти особистості: скерованість, можливості, характер, самоуправління. Характеристика поняття «індивідуальність» як цілісної характеристики людини. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Кількісні та якісні зміни в розвитку людини. Поняття «формування особистості» як процесу соціального розвитку молоді людини, становлення її як суб'єкта діяльності, члена суспільства.

Роль спадковості, середовища і діяльності в розвитку особистості.

Поняття «спадковість», залежність спадковості від генотипу. Зовні прояви спадковості. Поняття «задатки» і «здібності». Вплив соціального середовища на розвиток людини. Сім'я та школа як соціальні інститути. Процес соціалізації людини. Види соціалізації: цілеспрямована та стихійна. Провідні види діяльності людини.

Зовнішні і внутрішні умови розвитку особистості. Зовнішні умови розвитку (природне й суспільне середовища) як необхідні чинники для існування індивіда, його життєдіяльності, навчання, освіти і праці, реалізації можливостей розвитку. Внутрішні умови розвитку індивіда (природні нахили, сукупність почуттів, переживань). Зв'язок зовнішніх та внутрішніх умов розвитку особистості. Поняття «інтеріоризація» та «екстеріоризація».

Виховання, навчання і розвиток особистості.

Цілеспрямований характер впливу виховання і навчання на розвиток особистості. Характеристика впливу виховання та навчання на всебічний розвиток особистості. Поняття «зона найближчого розвитку», навчання як основний фактор розвитку особистості (за Л. С. Виготським).

Модуль 2. Дидактика

Тема 3. Сутність та завдання дидактики

Поняття і сутність дидактики як навчального предмету. Сутність поняття «дидактика». Об'єкт та предмет вивчення дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками та галузями педагогіки.

Категоріальний апарат дидактики. Категоріальний апарат дидактики: навчання, освіта, викладання, учіння, знання, уміння, навички. Види освіти. Значення медіаосвіти в сучасному суспільстві. Види та функції навчання.

Закономірності і принципи навчання. Поняття «принципи навчання». Основні закономірності навчання. Функції принципів навчання. Основні вимоги до принципів навчання. Класифікація принципів. Характеристика принципів. Головні правила застосування принципів навчання.

Тема 4. Структура і організація процесу навчання

Основні функції і компоненти навчання. Основні функції навчання: освітня, виховна, розвивальна. Компоненти процесу навчання: мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання, результат процесу навчання.

Структура процесу навчання. Компоненти процесу навчання та їх сутність (цільовий, стимулюючо-мотиваційний, змістовий, операційно-дійовий, емоційно-вольовий, контрольно-регулюючий, оцінно-результативний).

Сучасні види і концепції навчання. Проблемно-розвивальне навчання. Класифікація методів проблемно-розвивального навчання. Способи і умови застосування методів проблемно-розвивального навчання. Модульне навчання. Особистісно-орієнтоване навчання. Комп'ютерне навчання і нові інформаційні технології навчання. Дистанційне навчання.

Тема 5. Методи і засоби навчання

Методи навчання. Сутність методів навчання. Загальні методи навчання.

Класифікація методів навчання: методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивування навчально-пізнавальної діяльності, методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Загальні вимоги до використання методів навчання.

Засоби навчання. Сутність засобів навчання. Засоби навчання та вимоги до них. Взаємозв'язок методів і засобів навчання.

Тема 6. Форми організації навчання та контроль навчально-пізнавальної діяльності

Форми організації навчання. Організаційні форми навчання. Урок – основна форма організації навчання. Елементи уроку. Взаємозв'язок типу і структури уроку. Форми роботи на уроці. Дисципліна на уроці. Основні вимоги до уроку.

Позаурочні форми навчання. Семінарські заняття. Практикуми. Факультативні заняття. Навчальна екскурсія. Додаткові групові, індивідуальні заняття. Предметні гуртки. Домашня навчальна робота учнів.

Контроль навчально-пізнавальної діяльності. Сутність, функції, види контролю. Вимоги до контролю знань. Методи контролю знань учнів.

Перевірка й оцінювання успішності учнів. Оцінка знань, умінь, навичок. Функції оцінки. Вимоги до оцінки. Класифікація оцінювання знань, умінь, їх характеристика.

Модуль 3. Теорія виховання

Тема 7. Сутність та зміст процесу виховання

Процес виховання, його структура і рушійні сили. Виховання як соціально і педагогічно організований процес формування людини як особистості. Педагогічна теорія Я. А. Коменського. Залежність ефективності виховання від рівня сформованості мотиваційної бази, поняття «мотиви виховання». Ієрархічна багатоступенева піраміда потреб людини А. Маслоу.

Зміст етапів процесу виховання: оволодіння знаннями, нормами і правилами поведінки; формування почуттів; формування переконань та формування умінь і звичок. Зовнішні та внутрішні суперечності, що виникають у процесі виховання. Структурні елементи процесу виховання.

Мета і завдання виховання. Національний характер виховання. Поняття та головна мета «національного виховання». Зв'язок національного виховання та національного характеру. Ідеал національного виховання українського педагога Григорія Ващенко.

Зміст національного виховання. Зміст основних складових виховання особистості: громадянське, розумове, моральне, трудове, естетичне та фізичне виховання.

Мета сучасної системи виховання. Основні завдання виховної діяльності, що зумовлені пріоритетними напрямками реформування школи, визначеними Концепцією Нової української школи. Нормативні документи, що розкривають головну мету, пріоритетні напрями, основні шляхи реформування української системи національного виховання.

Тема 8. Основні закономірності, принципи, напрямики і методи виховання

Закономірності та принципи виховання. Визначення понять «закономірності виховання», «принципи виховання». Сутність основних закономірностей виховання. Сутність основних принципів виховання та їх взаємозв'язок: цілеспрямованість виховання; поєднання педагогічного керівництва з ініціативою і самодіяльністю учнів; повага до особистості дитини, поєднана з розумною вимогливістю до неї, опора на позитивне в людині; урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, систематичність і послідовність виховання; єдність педагогічних вимог школи, сім'ї та громадськості у вихованні; єдність свідомості та поведінки; народність виховання, природовідповідність виховання, культуровідповідність виховання; гуманність виховання; демократичність виховання; етнізація виховання.

Основні напрямики виховання. Основні напрямики виховання та їх сутність: громадянське, розумове, моральне, екологічне, статеве, правове, трудове, естетичне, фізичне виховання.

Методи виховання. Визначення поняття «методи виховання». Вибір методів виховання, умови вибору методів. Класифікація методів виховання за В. Сластьоніним. Сутність методів виховання: методи формування свідомості особистості; методи організації діяльності, спілкування, формування позитивного досвіду суспільної поведінки; методи стимулювання діяльності і поведінки; методи самовиховання; генетико-моделюючий метод виховання. Взаємозв'язок між методами виховання.

Тема 9. Організаційні форми виховної роботи

Позакласна виховна робота. Поняття «позакласна виховна робота», «виховні заходи». Особливість позакласної роботи. Система організаційних форм позакласної виховної роботи: класні години, етичні бесіди, зустрічі з відомими людьми, обговорення книг, читацькі конференції, масові свята, змагання (спартакіади), конкурси, олімпіади та ін. Колективні творчі справи, їх основні переваги. Етапи підготовки і реалізації колективних творчих справ.

Колективне планування виховної роботи. Етапи колективного планування роботи: мотиваційний етап, етап панування, організаційний етап, етап проведення заходу, підсумковий аналіз колективного планування, найближчі дії після виховного заходу.

Формування учнівського колективу, його вплив на виховання особистості. Визначення поняття «колектив». Функції колективу. Види колективу: первинний, загальношкільний, тимчасовий, виробничий, сімейний. Сутність та

аспекти виховного колективу. Функції виховного колективу. Стадії розвитку шкільного колективу. Соціально-педагогічні чинники розвитку учнівського колективу.

Учнівське самоврядування в школі і класі. Варіанти учнівського самоврядування: представницький, комунарський, комісійний. Загальні збори як вищий орган учнівського самоврядування в школі.

Формальні і неформальні групи учнівського колективу. Визначення понять «формальна група», «неформальна група» та їх характеристики. Просоціальні, асоціальні та антисоціальні неформальні об'єднання.

Дитячі і юнацькі громадські організації. Молодіжні організації, зорієнтовані на вирішення політичних проблем. Молодіжні організації, зосереджені на вирішенні соціальних проблем. Молодіжні організації, що займаються вивченням історії, фольклору, етнографії народів України. Молодіжні благодійницькі організації. Релігійні молодіжні організації.

Модуль 4. Система управління школою. Діяльність вчителя

Тема 10. Система управління школою і діяльність органів освіти

Управління освітою в Україні. Загальні принципи управління освітою. Структура управління освітою в Україні. Інспектування загальноосвітнього закладу.

Управління загальноосвітнім навчальним закладом. Управлінські органи в школі. Особливості і методи управлінської діяльності в сучасній школі. Планування і контролювання роботи школи.

Методична робота в школі. Значення методичної роботи для підвищення рівня фахової підготовки вчителя. Основні форми методичної роботи в школі. Підвищення кваліфікації і атестація педагогічних працівників.

Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Інновації в освіті. Передовий педагогічний досвід і впровадження досягнень педагогічної науки. Критерії педагогічних інновацій.

Тема 11. Учитель, його діяльність і професійний розвиток

Учитель як суб'єкт педагогічної діяльності. Основні функції, ознаки педагогічної діяльності. Компоненти педагогічної діяльності. Професійні знання, уміння, здібності і якості сучасного вчителя.

Педагогічна компетентність вчителя. Професійний розвиток вчителя.

Педагогічне спілкування – основа професійної діяльності вчителя. Забезпечення конструктивності педагогічного спілкування. Стили педагогічного спілкування. Бар'єри і ускладнення, що виникають у педагогічному спілкуванні.

РОЗДІЛ II. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДО ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Теоретичні завдання

1. Розкрийте зміст педагогіки як науки, визначте її предмет та завдання.
2. Розкрийте сутність основних педагогічних категорій.
3. Розкрийте систему педагогічних наук.
4. Розкрийте міжпредметні зв'язки педагогіки з іншими науками.
5. Охарактеризуйте традиційно-педагогічні методи в педагогічному дослідженні.
6. Розкрийте концепт особистості як біологічної та соціальної істоти, виділіть найхарактерніші її компоненти.
7. Опишіть роль спадковості, середовища і діяльності в розвитку особистості.
8. Охарактеризуйте зовнішні і внутрішні умови розвитку особистості та їх взаємозв'язок.
9. Охарактеризуйте вплив виховання та навчання на всебічний розвиток особистості.
10. Розкрийте поняття і сутність дидактики як навчального предмету.
11. Розкрийте категоріальний апарат дидактики.
12. Охарактеризуйте закономірності і принципи навчання.
13. Опишіть основні функції і компоненти навчання.
14. Опишіть структуру процесу навчання.
15. Розкрийте сучасні види і концепції навчання.
16. Розкрийте класифікацію та сутність методів навчання.
17. Опишіть сутність засобів навчання та основні вимоги до них.
18. Розкрийте сутність основних форм організації навчання.
19. Опишіть сутність методів контролю знань та оцінювання успішності учнів.
20. Розкрийте сутність виховання як соціально і педагогічно організованого процесу формування людини як особистості.
21. Опишіть зміст етапів та структурні елементи процесу виховання.
22. Розкрийте мету і завдання сучасної системи виховання.
23. Охарактеризуйте закономірності та принципи виховання.
24. Опишіть основні напрямки виховання.
25. Розкрийте сутність методів виховання.
26. Розкрийте сутність позакласної виховної роботи та систему її організаційних форм.
27. Розкрийте сутність колективного планування виховної роботи та її етапи.
28. Розкрийте сутність та стадії розвитку виховного колективу.
29. Опишіть вплив учнівського колективу на виховання особистості.
30. Опишіть специфіку учнівського самоврядування в школі і класі та його варіанти.

31. Охарактеризуйте особливості формальних та неформальних груп учнівського колективу.

32. Опишіть сутність та види дитячих і юнацьких громадських організацій.

33. Розкрийте загальні принципи управління освітою та її структуру.

34. Розкрийте особливості і методи управління загальноосвітнім навчальним закладом.

35. Опишіть сутність та форми методичної роботи в школі.

36. Опишіть сутність та критерії педагогічних інновацій.

37. Розкрийте функції та компоненти педагогічної діяльності.

38. Охарактеризуйте професійні знання, уміння, здібності і якості сучасного вчителя.

39. Розкрийте сутність та специфіку педагогічного спілкування як основи професійної діяльності вчителя.

40. Опишіть бар'єри і ускладнення, що виникають у педагогічному спілкуванні.

Практичні завдання

Ситуація 1.

А. С. Макаренко із упевненістю писав: «Взагалі педагогіка є найбільш діалектичною, гнучкою, складною і різнобічною наукою. Ось це твердження і є основним символом моєї педагогічної віри».

Проаналізуйте цю думку А. С. Макаренка:

1. Чому педагогіка є найбільш діалектичною наукою?
2. Чим визначається складність педагогіки?
3. У чому проявляється гнучкість педагогічної думки?

Ситуація 2.

У 2000 р. тринадцятирічний випускник загальноосвітньої школи успішно вступив на механіко-математичний факультет університету. У розмові з мамою хлопчика кореспонденти запитували:

- Коли і як почали його виховувати?

- О, ще до народження, – мовила мама. – Коли йому було 4 місяці, я повторювала вголос таблицю множення. Тому з 3 року я нагадала йому – і він відтворив.

1. Наскільки така думка мами хлопчика відповідає певним закономірностям розвитку людини?

2. Які чинники і з якого моменту можуть впливати на розвиток людини?

Ситуація 3.

Садиба школи-інтернату виглядала красивим зеленим оазисом. Тут був красивий молодий сад, посаджений вихованцями кілька років тому, розкішні квітники, дослідні ділянки. Директор школи наполегливо вимагав від членів педагогічного колективу (учителів-вихователів і учнів) наполегливої роботи над подальшим упорядкуванням садиби, інколи навіть і за рахунок уроків. «Наша

садиба, – наголошував він, – основне джерело і засіб гармонійного розвитку наших вихованців!»

Висловіть свою думку щодо такого погляду керівника школи-інтернату.

Ситуація 4.

Із розмови батьків:

– Мій син вчиться в середній школі з математичним ухилом. Він ще з молодших класів полюбив математику і тепер уже в 9-му класі просто таки поринув у світ математики.

– А там є й інші дисципліни?

– Так, вивчають мову, літературу, історію та ін. Але те не для нього. Він вчить ці дисципліни лише для оцінки.

– Моя донька навчається в школі без усяких там ухилів і успішно вивчає усі дисципліни. Адже це надійна база для розвитку.

– Я все ж думаю, що не варто витрачати часу й сил на те, що не знадобиться у житті...

1. Включіться у суперечку і висловіть свою думку.
2. Як ви ставитеся на створення шкіл з певною спеціалізацією?

Ситуація 5.

У системі загальної середньої освіти України функціонують різні заклади: гімназії, ліцеї, спеціальні школи, заклади професійної освіти. Є спроби відкривати навіть приватні школи з оплатою за навчання.

1. Як ви ставитеся до такого різноманіття закладів, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти?

2. Чи справді необхідно мати в країні приватні школи із запровадженням оплати за навчання?

Ситуація 6.

Виокремити типові методи виховання у вашій батьківській сім'ї.

1. Яке ставлення з вашого боку викликало використання цих методів?

2. До яких позитивних та негативних результатів призводить використання таких методів?

Ситуація 7.

На уроці математики у 7-му класі вивчали тему «Площа трикутника». Учителька використовувала багато наочних посібників, спонукала учнів до самостійних міркувань, до розуміння сутності площі трикутника через вимір площі паралелограма. Розв'язали кілька задач. Учителька показала, як важливо володіти цими вміннями для розв'язання певних завдань на виробництві, будівництві, у сільському господарстві. Урок пройшов цікаво, учні були дуже активними і панувала робоча дисципліна.

1. Вимоги яких принципів навчання були реалізовані на цьому уроці?

2. Чи можна дорікати учительці тим, що на уроці не були реалізовані вимоги певних принципів виховання?

Ситуація 8.

Концепція Нової української школи, ухвалена рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 27.10.2016 р., передбачає здобуття старшокласниками профільної середньої освіти в академічних або професійних ліцеях та у профільних коледжах.

Висловіть свою думку щодо цієї проблеми. Чи потрібно для різних типів навчальних закладів системи загальної середньої освіти мати єдиний базовий план, чи кожен такий заклад має право працювати за автономним навчальним планом?

Ситуація 9.

На уроці української мови учителька пропонує таку систему запитань:

- Які опади найчастіше випадають взимку? (Сніг).
  - Як називають сніг пестливо? (Сніжок).
  - Як називають снігову зірочку? (Сніжинка).
  - Як називають сильний сніг? (Сніжище)
  - Як називають героїню народної казки, що уособлює сніжну зиму? (Снігуронька).
  - Як називають пташку, яка прилітає до нас з холодами, снігом? (Снігур).
1. Визначте, який метод навчання був використаний учителькою.
  2. Запропонуйте варіант використання з цієї теми методу на рівні частково-пошукової діяльності учнів.

Ситуація 10.

Урок природознавства за темою «Дикі звірі взимку». Учитель розпочинає урок з показу малюнків, розміщених у два ряди: «Звірі восени» і «Звірі взимку». У першому – малюнки лисиці, їжака, ведмедя, борсука, вовка, лося; у другому – лисиці, вовка, лося. Завдання «Розгляньте уважно малюнки звірів в обох рядах. Що помітили? Сформулюйте запитання, що вас зацікавило». Учні називають звірів, порівнюють обидва ряди і виявляють, що в ряду «Звірі взимку» немає їжака, ведмедя, борсука. Виникло запитання: «Чому у цьому ряду немає їжака, ведмедя і борсука?»

1. Які методи навчання були використані на уроці?
2. У чому ефективність використаних методів?

Ситуація 11.

Урок української мови у 6-му класі. Тема уроку «Дієприкметник, його граматичні ознаки». Урок включав такі компоненти:

- аналіз опорних знань, умінь та навичок учнів з попередніх тем;
- актуалізація опорних знань про граматичні ознаки прикметників і дієслів;

– робота над підкресленими словами в реченні: «Місто, побудоване на березі мальовничої річки, залишалося гордістю старшого покоління», виділення дієприкметника;

- виконання вправ за підручником із завданням виділення дієприкметників;
- складання речень з дієприкметниками;
- завдання додому та інструктаж до нього.

1. Визначте тип цього уроку.
2. Доведіть доцільність обраної структури під час вивчення обраної теми.

Ситуація 12.

Урок математики у 7-му класі. Тема уроку: «Площа трикутника».

Урок включав такі структурні компоненти:

– учням пропонують розв'язати задачу: знайти площу прямокутного трикутника за даними двох катетів – 4 см і 7 см. Учні не в змозі впоратися із завданням. «Ми ж цього не вчили!» – заявляють школярі;

– учні висувають різні способи розв'язання задачі, перевіряють їх доцільність;

– під керівництвом учителя учні доводять гіпотезу, добудувавши прямокутний трикутник до прямокутника;

– формують правило на основі доведень;

– домашнє завдання: віднайти інші способи доказів теореми із визначення площі трикутника.

1. Визначте, до якого типу можна віднести цей урок?
2. У чому полягає особливості цієї структури уроку з погляду типів навчальної діяльності.

Ситуація 13.

Ви стоїте на зупинці, де чекають автобуса знайомі вам люди і група ваших вихованців – шестикласників. Останні розважаються, сміються. Один із підлітків кидає жмут газетного паперу на іншого. Шестикласники сперечаються, але все закінчується сміхом. Ваші дії у цій ситуації:

1. Звернете увагу шестикласників на негарну поведінку і примусите їх прибрати папір.

2. Висловіте здивування з приводу такої поведінки ваших завжди слухняних вихованців і запропонуєте їм підняти папір.

3. Звернетесь до оточуючих з осудом поведінки шестикласників.

4. Покличете до себе двох невгамовних хлопчиків і запитаете, як вони самі оцінюють своє поведіння.

5. Підійдете до групи шестикласників і розпочнете розмову про те, який авторитет школі вони створюють, переконаєте, що папір потрібно підняти.

6. Не будете «помічати» поведінки школярів.

7. «Не помітите» не зовсім гарних вчинків учнів, але наступного дня у школі все їм пригадаєте.

Ситуація 14.

Перерва у школі. Ви йдете коридором, де стоять десятикласники. Поблизу них валяється жмут паперу. Ваші дії:

1. Проходите мовчки.
2. Вітаєтесь, затіваєте розмову з учнями, але нічого особливого «не помічаєте».
3. Робите зауваження старшокласниками, не зупиняючись.
4. Висловлюєте невдоволення з приводу сміття в коридорі, примушуєте когось конкретно підняти папір і віднести до урни.
5. Самі мовчки піднімете папір.
6. Робите зауваження старшокласникам і самі піднімаєте папір.
7. Вітаєтесь, заводите розмову з учнями на вільну тему, мимохідь просите їх підняти папір і дати його вам, ще трохи продовжуєте розмову і йдете далі.
8. Вітаєтесь, робите вигляд, що нічого не трапилось, але відразу ж на уроці висловлюєте своє невдоволення з приводу низького культурного рівня вихованості старшокласників.

Ситуація 15.

Побудована в новому мікрорайоні школа радувала і батьків, і дітей. Перші дні вересня були наповнені радістю учнів, їхніми знайомствами з учителями, один з одним. Учителька четвертого класу повела учнів на погулянку в сусідній парк. Діти мирно розглядали дерева, пожовклу траву. Вихователька пропонувала школярам включитись у відому гру. Та гри не вийшло. Так і повернулися діти чинно і тихо у класну кімнату.

1. На якій стадії розвитку перебуває колектив?
2. Як варто було вчинити виховательці у цій ситуації?

Ситуація 16.

Віктор Миколайович Терський, який тривалий час працював разом з Антоном Семеновичем Макаренком, згадував досвід практичної перевірки ідей виховання колективу:

«У нас здійснювався чудовий принцип змінності керівництва. Ідемо, наприклад, збирати урожай кукурудзи. Командиром є Федя Молчанов. Він командує на тій простій підставі, що краще за інших знає цю роботу. І всі йому підкоряються. Я в його бригаді. Він підкреслено ввічливий до мене, як до педагога, але я показую зразок дисциплінованості, показую, як треба вміти підкорятися. Одержав від нього розпорядження і чітко кажу: «Так!» – і моментально приступаю до роботи, з усіх сил намагаюсь якнайкраще виконати його розпорядження. Потім у класі цей Федя Молчанов безапелляційно підкоряється мені, вчителю, повторюючи мій приклад дисциплінованості».

1. На якій стадії розвитку дитячого колективу можливе ефективне функціонування принципу змінності керівника колективу?
2. Які якості формуються у вихованців у результаті реалізації цього принципу?

Ситуація 17.

А. С. Макаренко писав: «Я не уявляю тепер собі трудового виховання поза умовами виробництва. Мабуть, таке виховання теж можливе, тобто виховання в праці, яке не має виробничого характеру... Тепер я переконаний, що праця, яка не має на увазі створення цінностей, не є позитивним елементом виховання, тому що праця, так звана навчально-виробнича, і та повинна виходити з уявлення про цінності, які праця може створити».

1. Як ви ставитеся до цієї думки А. С. Макаренка? Чи не застаріла вона?
2. Який характер має праця в сучасних загальноосвітніх навчально-виховних закладах?

Ситуація 18.

Час від часу повторюється «мода»чити дітей плаванню з перших місяців їхнього життя. Це, нібито, найбільш оптимальні умови для фізичного розвитку дітей. Проаналізуйте альтернативні відповіді і висловіть свою думку.

1. Прагнення чити дітей плаванню з 2-3 тижнів – це лише данина моді. Хай дитина починає плавати тоді, коли в неї з'явиться усвідомлена потреба.
2. Немовля почуває себе у воді досить вільно, природно, відчуває необхідну радість. І це дійсно сприяє фізичному розвитку людини.
3. Не варто захоплюватись плаванням в ранньому дитинстві. Це може призвести до трагічних наслідків: нервових розладів, неправильного розвитку скелетної системи.
4. Правильної відповіді немає.

Ситуація 19.

Мама тримісячної дитини зауважує бабусі:

- Не треба брати дитину на руки. Хай сама лежить у ліжку.
- Дитині треба бути не тільки у своєму ліжечку, – заперечує бабуся, – а й на руках у мами, відчувати мамине тіло. Це сприяє кращому її розвитку.
- Ні, ви помиляєтесь. Привчимо до рук, тоді не буде спокою, почне без кінця вередувати, проситися на руки...

1. Як ви вважаєте, хто з них має рацію?
2. Яке відношення має все це до фізичного виховання дитини?

Ситуація 20.

На уроці української мови у шостому класі учні займалися тренувальними вправами, в яких значне місце займала самостійна робота. Сергій Д. не пише, заважає товаришам.

Оберіть тактику спілкування з цим учнем, визначивши її початок.

1. Не зверну увагу, хоч учні і скаржаться мені на дії товариша.
2. Дістану із папки журнал з цікавим матеріалом і тихенько запропоную Сергійкові переглянути його.
3. Нагримаю на учня, візьму за руку, виведу до дошки і поставлю в куток.
4. Запрошу Сергія до дошки, дам йому завдання на картці і спільно з ним виконуватимемо завдання.

РОЗДІЛ III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Результати складання фахового випробування із загальної педагогіки оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів.

100 балів надається вступнику за написання роботи. Оцінювання знань вступників оцінюється на підставі наступних критеріїв:

5-бальна шкала оцінювання			
2 (незадовільно)	3 (задовільно)	4 (добре)	5 (відмінно)
200-бальна шкала оцінювання			
100-119	120-164	165-182	183-200
Критерії оцінювання знань			
- теоретична неправильність викладу навчального матеріалу;	- неповнота викладу теоретичного матеріалу, порушення його структурованості;	- теоретична правильність, але не вичерпність відповідей на поставлені запитання;	- повнота та структурованість знання навчального матеріалу;
- помилковість аргументації при викладі основних положень навчального матеріалу;	- недостатність аргументації при викладі основних положень навчального матеріалу;	- аналітичний виклад навчального матеріалу;	- ґрунтовний аналітичний виклад навчального матеріалу;
- відсутність чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- порушення чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- окремі порушення чіткості, лаконічності, логічності та послідовності відповідей на поставлені питання;	- чіткість, лаконічність, логічність та послідовність відповідей на поставлені питання;
- відсутність відповіді на завдання практичного характеру;	- помилковість застосування теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру;	- часткове застосування теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру;	- застосування теоретичних положень при розв'язанні завдань практичного характеру;
- неакуратність оформлення та неохайність загального вигляду письмової роботи.	- велика кількість виправлень при оформленні письмових відповідей.	- наявність деяких виправлень при оформленні письмових відповідей.	- акуратність оформлення письмових відповідей.

Максимальна оцінка за виконання кожного з двох теоретичних завдань складає 35 балів, за виконання практичного завдання – 30 балів.

Якщо вступник під час комплексного або додаткового фахового випробування набрав від 120 до 200 балів, то дана кількість балів вважається достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до відповідної конкурсної пропозиції.

Оцінювання рівня знань вступників проводиться кожним із членів екзаменаційної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань вступників виводиться за результатами обговорення членами екзаменаційної комісії.

РОЗДІЛ IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Волкова Н. П. Педагогіка [Текст] : навч. посібник / Н. П. Волкова. – 4–те вид., стер. – Київ : Академвидав, 2012. – 615 с.
2. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти [Текст] : навч. посібник для студентів ВНЗ / О. Г. Кучерявий. – Київ : Слово, 2014. – 436 с.
3. Кушнірук С. А. Педагогіка. Курс лекцій [Текст] : навч. посібник / Світлана Кушнірук ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 470 с.
4. Малафіїк І. В. Дидактика новітньої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. В. Малафіїк. – Київ : Слово, 2014. – 631 с.
5. Малихін А. О. Педагогіка в поняттях, схемах, таблицях, коментарях [Текст] : [навч. посіб.] / А. О. Малихін ; Бердян. держ. пед. ун-т. – Бердянськ : БДПУ, 2015. – 178 с.
6. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посібник / Г. М. Мешко. – 2-ге вид., стереотип. – Київ : Академвидав, 2012. – 200 с.
7. Мосіяшенко В. А. Українська етнопедагогіка : навчальний посібник / В. А. Мосіяшенко. – 3-тє вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2010. – 175 с.
8. Никоненко Н. В. Педагогіка: дидактичні матеріали [Текст] : навч. посібник для студентів ден. та заоч. форм навчання / Никоненко Н. В., Ніколенко Л. М. ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара, каф. педагогіки та корекц. освіти. – Дніпропетровськ : Акцент, 2015. – 121 с.
9. Пащенко М. І. Педагогіка [Текст] : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. / М. І. Пащенко, І. В. Красноштан ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань : Жовтий О. О., 2012. – 269 с.
10. Педагогіка [Текст] : опор. конспект лекцій з тест. завданнями / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; [уклад.: Филипчук В. С., Ковальчук І. В.]. – Вид. 2-ге, випр., допов. – Чернівці : Рута, 2013. – 52 с.
11. Педагогіка сімейного виховання: теорія і методика [Текст] : навч. посібник для студ. пед. ун-тів / Уман. держ. пед. ун-т ім. П. Тичини, каф. соц.

педагогіки та історії педагогіки ; [уклад. : С. С. Заєць, Т. В. Кравченко]. – Умань : Жовтий О. О., 2011. – 127 с.

12. Пермяков О. А. Педагогіка [Текст] : навч. посібник / О. А. Пермяков, В. В. Морозов. – 3-тє вид., випр. і допов. – Київ : Знання, 2012. – 198 с.

13. Полякова Г. А. Педагогіка [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Полякова Г. А., Борова Т. А. ; Харк. нац. екон. ун-т. – Харків : ІНЖЕК, 2011. – 372 с.

14. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручник / О. Я. Савченко. – Київ : Грамота, 2012. – 504 с.

15. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки : навч. посібник / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – 3-тє вид., доповн. – Київ : Академвидав, 2012. – 528 с.

16. Яворська Г. Х. Педагогіка: практикум [Текст] : навч. посібник / Г. Х. Яворська, О. П. Ноздрова ; за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Г. Х. Яворської. – Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.]. – 2014. – 169 с.